

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра польської філології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ОСНОВНОЇ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ (ПОЛЬСЬКОЇ) МОВИ

галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша – польська
факультету філологічний

Робоча програма навчальної дисципліни **Історія основної слов'янської (польської) мови** для студентів спеціалізації 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська. – Львів, 2023. – 7 с.

Розробники:

Кравчук Алла Миколаївна, професор кафедри польської філології, кандидат філологічних наук

Лозинська Оксана Григорівна, доцент кафедри польської філології, кандидат філологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри польської філології Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол № 1 від 31.08.2023 р.

В.о. завідувача кафедри польської філології

доц. Лозинська О.Г.

31.08.2023 р.

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

Протокол № 1 від 31.08.2023 р.

31.08.2023 р.

Голова

доц. Крохмальний Р.О.

© Кравчук А.М., 2023

© Лозинська О.Г., 2023

1. Опис навчальної дисципліни

В основу курсу „Історія польської мови” покладено досягнення сучасної лінгвістичної думки щодо проблем впливу екстралінгвальних чинників, і в першу чергу соціальних та історичних, на розвиток мови, механізму розвитку мовної системи, синхронії та діахронії мовних явищ, взаємозалежності та взаємовпливів мовних підсистем, системного підходу до опису мовних явищ, кореляції кількісних та якісних чинників, роль позамовних факторів на переломних етапах розвитку мови ін. Велика увага приділяється старим текстам, які безпосередньо відображають розвиток системи стилів у польській мові, її регіональні відмінності, наслідки контактів з іншими мовами і формування норми загальнопольської мови.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань	Нормативна		
	03 Гуманітарні науки (шифр, назва)			
	Спеціальність 035 Філологія (шифр і назва)			
Модулів – 1	Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська (шифр і назва)	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		4-й		
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр		
Загальна кількість годин – 90		8-й		
		Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,4	Освітній рівень: Бакалавр	14 год.		
		Практичні, семінарські		
		14 год.		
		Лабораторні		
		-	-	
		Самостійна робота		
		62 год.		
Індивідуальні завдання: - год.				
Вид контролю: залік				

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна “Історія польської мови” складається з двох тісно взаємопов’язаних частин – теоретичної та практичної.

Мета теоретичної частини зазначеної навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів з тенденціями розвитку польської мови, починаючи від дописемної епохи, закінчуючи сучасним станом мовної системи, та їх наслідками, з причинами мовно-культурологічних змін, із законами розвитку мови в соціальних умовах. Сконцентрувати увагу студентів потрібно як на внутрішні мовні явища, які змінювалися, так і на екстралінгвальні (історичні, соціологічні, культурологічні та ін.) фактори, які детермінували зміни в мові.

Мета практичної частини – в залученні студентів до роботи з писемними текстами, які є джерелами вивчення історії польської мови.

Для досягнення мети навчальної дисципліни “Історія польської мови” в процесі її викладання необхідно вирішити такі *завдання*:

- 1) донести до студентів важливість вивчення дисциплін діахронічного мовознавства для розвитку мовної свідомості філолога як фахівця;
- 2) представити виникнення історії мови як самостійної наукової дисципліни, методів її дослідження;
- 3) висвітлити місце і зв’язок історії мови як науки в комплексі наук, з яких складається мовознавство;
- 4) представити внутрішній розвиток мовної системи і її зовнішній розвиток, тобто розвиток суспільної мовної комунікації;
- 5) на основі розгляду епох розвитку польської мови розвинути у студентів уміння реєструвати і класифікувати системні мовні зміни на практиці;
- 6) навчити студентів чіткому сприйняттю і правильному використанню детального аналізу системних мовних явищ, законів і тенденцій розвитку мовної системи для розуміння її сучасного стану;
- 7) навчити студентів застосовувати правила транскодування текстів на практиці: в процесі аналізу художніх текстів різних епох, запропонованих викладачем та обраних самостійно.

В результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- закономірності та особливості розвитку польської мови, як наддіалектного засобу суспільної комунікації;
- періодизацію історії розвитку польської мови;
- основні механізми та тенденції розвитку польської мови дописемного та писемного періодів;
- основні писемні пам’ятки польської мови;
- генеалогію польської мови;
- основні культурно-історичні умови розвитку польської мови;
- основні внутрішні зміни польської мови.

вміти:

- аналізувати тексти старопольської мови, т.зв. середньопольського періоду й т.зв. новопольської доби;
- застосовувати правила та особливості діяхронічного аналізу різних видів художнього історичного тексту;
- проектувати результати аналізу на сучасний стан розвитку мовної системи.

Програмні результати:

ПНР 5. Раціонально організувати власну навчальну та науково-професійну діяльність, вміти ефективно будувати стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення.

ПНР 7. Уміти співпрацювати та комунікувати у колективі.

ПНР 11. Знати та вміти реалізовувати у практичній діяльності норми української та польської літературної мови, а також різних стилів мовлення.

ПНР 12. Знати історію польської мови.

3. Програма навчальної дисципліни

II семестр

Змістовий модуль 1. Історія мови як мовознавча дисципліна. Генеалогія польської мови. Перші етапи розвитку усної та писемної польської мови (до 15 ст.). Зародження літературної польської мови.

Тема 1. Поняття історії мови. Історія мови і історична граматики: спільне і відмінне. Джерела для вивчення історії мови. Поділ джерел, з огляду на їх форму, спосіб презентації мовного матеріалу, об'єм. Методи дослідження. Визначні історики мови. [1, с. 1–15; 7, с. 11–16].

Тема 2. Періодизації історії польської мови. **Старопольська доба** в історії польської мови. *Дописемна епоха*. Значення організації державності для розвитку польської мови. Роль прийняття християнства. Політичні тенденції і розвиток мови. [1, с. 15 – 24; 6, с. 50 – 62; 7, 17–32.].

Тема 3. Найважливіші мовні зміни дописемної епохи: розвиток фонетичного, морфологічного і синтаксичного мовних рівнів. Характеристика лексики дописемної епохи. Найдавніші запозичення. [2, с. 21 – 27; 5, с. 84–89; 7, с. 33–61].

Тема 4. Писемна епоха. Поділ писемної епохи на періоди. Старопольська доба. Письменство старопольської доби як прояв розвитку духовної культури. Найважливіші мовні зміни старопольської доби. Зародження польської літературної мови. [1, с. 150 – 191; 2, с. 34 – 63; 7, с. 61 – 73, 79 - 96].

Тема 5. Мова і стиль письменства старопольської доби. Аналіз тексту “*Bogurodzica*”. [5, с. 107–110; 6, с. 113 – 148; 7, с. 62–70].

Змістовий модуль 2. Середньопольська доба. Розвиток польської мови протягом 15 – 18 ст.

Тема 6. Зовнішні чинники, що детермінували розвиток мови у середньопольську добу. [3, с. 11 – 33; 7, с. 120 - 132].

Тема 7. Найважливіші мовні зміни протягом середньопольської доби. Розвиток орфографії [3, с. 99 – 107, 113 – 121; 166 – 179; 7, с. 132 - 153]

Тема 8. Лексичний склад польської мови в період середньопольської доби.[3, с. 121 – 157; 7, с. 154 - 172]

Тема 9. Розвиток літературної мови. Словники і граматики, написані в період 15–18 ст. [3, с. 246 – 251; 6, с. 292 – 299; 7, с. 173-194].

Тема 10. Мова і стиль літератури середньопольської доби. Аналіз творів Я. Кохановського, вибраних текстів проповідей П. Скарги. [5, с. 216–218; 7, с. 198–203].

Змістовий модуль 3. Новопольська доба. Розвиток польської мови протягом II пол. 18 ст.–до 1939 р.

Тема 11. Культурно-історичні умови розвитку польської мови протягом новопольської доби. [7, с. 204 - 228].

Тема 12. Зміни у граматичній системі польської мови. Розвиток орфографії. Культурно-мовна діяльність у новопольську добу [5, с. 296 – 298, 321 – 322, 376 – 379; 7, с. 228- 241, 255 – 279].

Тема 13. Лексика новопольської доби. [5, 382–385; 7, с. 241 –255].

Тема 14. Мова і стиль літератури новопольської доби. Лінгвістичний аналіз вибраних балад А. Міцкевича. Народна мова в драмі “Wesele” С. Висп’янського. [5, с. 296–298; 7, с. 279 – 294].

4. Структура навчальної дисципліни

II семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	Лаб	інд	Ср
	90	14	14			62						
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історія мови як мовознавча дисципліна. Генеалогія польської мови. Перші етапи розвитку усної та писемної польської мови (до 15 ст.). Зародження літературної польської мови.												
Тема 1.	6	1	1			4						
Тема 2.	6	1	1			4						
Тема 3.	7	1	1			5						
Тема 4.	7	1	1			5						
Тема 5.	7	1	1			5						
Разом – зм. модуль 1	33	5	5			23						
Змістовий модуль 2. Середньопольська доба. Розвиток польської мови протягом 15–18 ст.												

Тема 6.	6	1	1			4							
Тема 7.	6	1	1			4							
Тема 8.	7	1	1			5							
Тема 9.	7	1	1			5							
Тема 10	7	1	1			5							
Разом – зм. модуль 2	33	5	5			23							
Змістовий модуль 3. Новопольська доба. Розвиток польської мови протягом II пол. 18 ст.– до 1939 р.													
Тема 11.	6	1	1			4							
Тема 12.	6	1	1			4							
Тема 13.	6	1	1			4							
Тема 14.	6	1	1			4							
Разом – зм. модуль 3	24	4	4			16							
Усього годин	90	14	14			62							

1. Теми практичних занять (заочне відділення)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
II семестр (3 курс)		
1.	Характеристика лексики дописемної доби. Найдавніші запозичення. Мова і стиль письменства ставропольської доби. Аналіз тексту “Bogurodzica”.	7
2.	Лексичний склад польської мови в період середньопольської доби. Лексика новопольської доби.	7

6. Самостійна робота (стаціонар)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Початки польської державності і розвиток мови.	9

2.	Розвиток системи власних назв і історія.	9
3.	Зміни у лексиці на позначення речей і явищ побуту.	9
4.	Роль літераторів «золотої доби» на тлі інших чинників, які визначали норми польської літературної мови.	9
5.	Комісія Народної Освіти і польська мова	9
6.	Протистояння представників класицизму та романтизму у сфері мови.	9
7.	Роль латини в історії розвитку польської комунікативної спільноти.	8

8. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Денне відділення

Поточний контроль та самостійна робота	Сума
<p>Контрольні роботи:</p> <p>1. Старопольська доба – 20 б.</p> <p>2. Середньопольська доба – 25 б.</p> <p>3. Новопольська доба – 25 б.</p> <p>Усна презентація – 5 б.</p> <p>Підготовка до практичних занять – 5 б.</p> <p>Активність – 5 б.</p> <p>Відвідування – 5 б.</p> <p>Підсумкова контрольна робота – 10 б.</p>	100

8. Методичне забезпечення

Базова література:

1. *Dubisz S. Język – historia – kultura. (Wykłady, studia, analiza).* Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, 2002.
2. *Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego. T.1.* Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1961.
3. *Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego. T.2.* Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1965.
4. *Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego. T.3.* Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1961.

5. *Lehr-Splawiński T.* Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978.
6. *Urbańczyk S.* Prace z dziejów języka polskiego. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1979.
7. *Walczak B.* Zarys dziejów języka polskiego. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999.
8. Historia języka polskiego / pod red. M. Derwojedowej, H. Karaś, D. Kopcińskiej // Język polski. Kompendium // pod red. M. Derwojedowej, H. Karaś, D. Kopcińskiej . - Warszawa, 2005. - S. 651-812.
9. *Dąbrowska A.* Język polski. - Wrocław, 1998.
10. *Klemensiewicz Z.* Historia języka polskiego. Wyd. 9. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2022.

Додаткова література:

11. *Bajerowa I.* Polski język ogólny XIX wieku. Stan i ewolucja. T. II. Fleksja. Katowice, 1992.
12. *Brodowska M.* Historyczne procesy przekształceń polskiego celownika w formy przyimkowe // Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej. T.1. Warszawa, 1955. S.9–58.
13. *Buttler D.* Właściwości syntaktyczne polszczyzny drugiej połowy XIX wieku. Prace Filologiczne, XXXIV, 1988. S.71.
14. *Dulewiczowa I.* Kresowość jako pojęcie kulturowe // Kontakty językowe polszczyzny na wschodnim pograniczu. Red. E. Wolnicz-Pawłowska, W. Szulowska. Warszawa, 2000. S. 63-62.
15. *Pisarkowa K.* Historia składni języka polskiego. Wrocław, 1984.
16. *Rybicka H.* Z zagadnień szyku wyrazów w języku staropolskim. PJ, 1958. № 4, 5.
17. *Sokołowska T.* Funkcje składniowe imiesłowów nieodmiennych w języku polskim XVII wieku. Wrocław, 1976.
18. *Zdaniukiewicz A.-A.* O powstaniu i rozwoju języka polskiego na kresach wschodnich – polemicznie. PJ, 1993. Z.6 S. 327 – 340.
19. *Skubalanka T., Książek-Bryłowa (red.)* Wariantywność polskiej fleksji. Wrocław, 1992.
20. *B. Walczak.* Regionalna geneza norm współczesnej polszczyzny literackiej w ujęciu ilościowym. // Studia Językoznawcze. T.1.
21. *Pianka W.* Polskie wyrazy *kobieta* i *mężczyzna* w aspekcie etymologicznym i kulturoznawczym na tle słowiańskim. Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej. T. 44. Warszawa, 2009. S. 153 – 173.

14. Інформаційні ресурси

- http://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_i_rozw%C3%B3j_j%C4%99zyka_polskiego
http://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_ortografii_polskiej
<http://www.staff.amu.edu.pl/~hjp/teksty/furdal1.pdf>
<http://www.4shared.com/web/preview/doc/7WzMbWd>